

ארגון רבני צהר
היהדות של כולנו

צהר לאתיקה

לעני איילה בתיה קרסל ד"ר

רחוב המלאכה 9
לוד 71520
טל. 0523286269
פקס. 08-9152280

office@tzohar.org.il
www.tzohar.org.il

חדירה לפרטיות

1. הצגת הנושא

בימינו, ימי המציאות המודרנית, רווח השימוש באמצעים טכנולוגיים שווים לכל נפש שנאגר בהם מידע אישי של הבעלים (כגון מכשיר פלאפון ומחשב אישי). יכולות טכנולוגיות שונות מאפשרות לבעלי ידע מתאים לחדור למכשירים אלה ולחשוף את המידע האישי הטמון בהם. פעולה זו עשויה לשרת מטרות מגוונות – ראויות יותר וראויות פחות – החל מהתגוננות ביטחונית מפני אויב, וכלה בהכפשת יריב מקצועי או פוליטי. בין קצוות אלה נמתח טווח רחב של מצבים מגוונים שבהם עשויה החשיפה לשמש כלי עזר אך גם כלי משחית.

צנעת הפרט היא ערך יסוד מבחינה אנושית ויהודית כאחד: כל אדם מוזהר שלא לפגוע בפרטיות הזולת, ולא לחשוף בכוונה את ענייניו האישיים. ערך זה בא לידי ביטוי בכמה מחוקי מדינת ישראל בכלל¹, וביחס להאזנת סתר בפרט², אולם על פי החוק חובה זו אינה מוחלטת, וייתכנו נסיבות שבהן מותר לאדם לחדור לעולמו הפרטי של זולתו ולהתחקות אחריו – כאשר ישנה תכלית ראויה המצדיקה חריגה כזו. הזכות לפרטיות איננה מוחלטת אפוא אלא יחסית. נסיבות אפשריות לחריגה כזו קיימות כאשר מתעורר חשש לפגיעה בביטחון המדינה או כאשר ישנו צורך למנוע פשעים עברייניים הפוגעים בביטחון החברה.

במסגרת נייר עמדה זה נבקש לבחון את חובת צנעת הפרט לאור מקורות היהדות, ואת המגבלות המוטלות עליה. את דיוננו נקיים תוך התייחסות לחדירה למחשב או מכשיר פלאפון של הזולת כדי לדלות מידע אישי על בעליו.³

2. הדילמה האתית

ההגנה על צנעת הפרט היא ערך וצורך כאחד: יסודה בהוראה מוסרית, שלפיה זכאי כל אדם למרחב אישי פרטי השייך רק לו, חלק מעוגני הזהות הייחודית שלו; אולם מעבר לכך, השמירה על צנעת הפרט מחויבת מבחינה מעשית, שכן היא מעניקה ביטחון לכל אדם להתנהל בחופשיות במרחב האישי שלו, מבלי לחשוש שמידע פרטי שלו יהיה גלוי לעיני אחרים.

הדילמה שלפנינו כפולת פנים היא: מבחינה אתית, לפנינו מפגש מנוגד בין ערכים, צנעת הפרט מחדגיסא ומניעת נזק מהזולת והחברה מאידךגיסא; מבחינה מעשית, לפנינו מפגש בין חששות שונים, חשש מהגבלת החירות האישית וחשש לפגיעה באחרים.

נוסף על כך, ניתן למקם את הדילמה שלפנינו על הציר חברתי גופו: אכן טובת החברה דורשת להפר את צנעת הפרט בנסיבות מסוימות; אולם קיום תקין של החברה מחייב שמירה הדוקה על צנעת הפרט, שכן רק נורמה כזו מאפשרת לחיים להתנהל בטבעיות, ללא חשדנות מתמדת המפרקת את האמון בין מרכיבי החברה.

¹ ראה: חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981; חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

² ראה חוק האזנת סתר, התשל"ט-1979.

³ להשלמת העניין ולמבט רחב יותר על הנושא, ראה בספרו של הרב נחום רקובר, **ההגנה על צנעת הפרט**, ירושלים תשס"ו, ובספרו של הרב איתמר ורהפטיג, **צנעת אדם: הזכות לפרטיות לאור ההלכה**, עפרה תשס"ט.

ארגון רבני צהר
היהדות של כולנו

צהר לאתיקה

לענייני איהל בתיה קרסל דיל

רחוב המלאכה 9

לוד 71520

טל. 0523286269

פקס. 08-9152280

office@tzohar.org.il

www.tzohar.org.il

נדגיש כי גם במקרה שבו יש ערך למידע מסוים של הזולת, הרי שהנבירה במכשיר האישי שלו עשויה לחשוף מידע אישי שאין בו כל צורך או תועלת לאחרים; למעשה, כמעט בלתיאפשרי להימנע מכך. קושי זה מעצים את הדילמה האתית.

3. העמדה היהודית

1.3. "ואהבת לרעך כמוך"

יסודה של חובת צנעת הפרט ביהדות נעוץ במצות עשה מקיפה של "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט, יח), שאיננה מוגבלת למעשים מסוימים, אלא היא "כלל גדול בתורה" (ירושלמי, נדרים ט, ד), המורה לאדם מישראל את דרכי התנהגותו עם זולתו.⁴ הניסוח המעשי של מצווה זו הוא לכל הפחות על דרך השלילה: "מה ששנוא עליך, אל תעשה לחברך".⁵ בין השאר משמשת מצווה זו כמקור הלכתי לאיסור קריאת מכתב אישי של הזולת (חרם דרבנו גרשום),⁶ ולשמירת כבודו של הנידון למוות.⁷ מכלל הדברים עולה שהפגיעה בפרטיות הזולת אסורה כחלק ממצווה זו.⁸ נוסף על כך, ערך שמירת הפרטיות מתבטא בפרטי הלכות שונות וכדלקמן.

2.3. חרם דרבנו גרשום

רבנו גרשום הטיל חרם על אדם הקורא מכתב המיועד לזולתו ללא ידיעתו. הפוסקים תמכו איסור זה בכמה יסודות הלכתיים (מלבד מצוות "ואהבת לרעך כמוך"): איסור רכילות, איסור גזל, ואיסור גניבת דעת.⁹ כמו כן לדעת פוסקים רבים, חרם דרבנו גרשום כולל גם שמיעת הקלטה של שיחה פרטית.¹⁰

3.3. היזק ראייה והיזק שמיעה

ההלכה קובעת שהסתכלות על הזולת במקום מגוריו הפרטי אסורה משום 'היזק ראייה'.¹¹ איסור זה מתפרש בהקשר זה בשני פנים, האחד מוסרי והשני מעשי: א. **צנעת הפרט**: הסתכלות ישירה גורמת למבוכה וחוסר נעימות של הזולת, ביודעו שמביטים בו בעת עיסוקיו האישיים (ברשותו) ולפיכך נאסרה;¹² ב. **הגבלת השימוש**: אפשרות ההסתכלות על הזולת גורמת לו להימנע משימוש טבעי ונורמלי במרחב הפרטי שלו, מחשש שייחשף למבטם של זרים, ולפיכך נאסרה.¹³ חשיפה של מידע אישי לעיני אחרים¹⁴ או לאוזניהם

⁴ **משנה תורה**, הלכות דעות ו, ג; שם, הלכות אבל יד, א; **ספר החינוך**, מצווה רמג. **המשנה ברורה** (קנו, ד) כתב שמצווה זו היא בכלל "מצוות תדיריות שמוטלות על האדם לעשות ולהיזהר בהן בכל עת".

⁵ ראה: שבת לא, א; **חידושי אגדות למהרש"א**, שם; **תורה תמימה**, ויקרא יט, קכח; **ספר החינוך**, מצווה רמג.

⁶ ראה **אנציקלופדיה תלמודית**, כרך יז, עמ' תנב-תנג.

⁷ ראה סנהדרין מה, א. בסוגיה שם מתעצמת חשיבות צנעת הפרט, כשחכמים מעריכים כי הנידון למוות מעדיף לשמור על כבודו ולמנוע ביזיון אף לשעה קלה שלא יישאר ממנה רושם בעבורו ואף שהדבר כרוך בייסורי גוף גדולים יותר.

⁸ לדעת **הפנץ חיים** (פתיחה, עשין, ב), המספר רכילות ולשון הרע עובר על מצווה זו משום שאינו חס על כבוד חברו כפי שחס על כבוד עצמו. ברור שאף הפוגע בפרטיות חברו אינו חס על כבודו.

⁹ ראה: **ש"ת הלכות קטנות**, א, רעו; **ש"ת חקקי לב**, א, י"ד, מט; **ש"ת תורת חיים**, ג, מז; **פלא יועץ**, ערך 'גניבה'; **אנציקלופדיה תלמודית**, כרך יז, עמ' תנב-תנג.

¹⁰ ראה: **פסקי דין רבניים**, כרך יד, עמ' 292, 307; הרב שלמה דיכובסקי, 'האזנות סתר', **תחומין**, יא (תש"נ), עמ' 301-302.

¹¹ ראה **משנה תורה**, הלכות שכנים, ב, יד. מדובר בהלכה ייחודית משום שחכמים חידשוה מדעתם ללא מקור מפורש בתורה. יש בכך כדי ללמד על מידת הרגישות לצנעת הפרט הנוכחת ביהדות; כה נוכחת עד שחכמים ראו לנכון לעגנה כהלכה מחייבת.

¹² הרמב"ן (**חידושי הרמב"ן**, בבא בתרא נט, א, ד"ה ומסתברא כוותיה) הגדיר זאת כאדם המזיק לחברו בגופו משום שהוא פוגע בצניעותו. כך עולה גם מדברי הרמ"א (ח"מ, קנד, ז) ו**שו"ע הרב** (נזקי ממון, יא).

¹³ ראה **סמ"ע**, שעח, ד. להרחבה ראה: **אבן האזל**, שכנים, ב, טז, ד"ה והנה יש; **קהלות יעקב**, בבא בתרא, ה.

ארגון רבני צהר
היהדות של כולנו

צהר לאתיקה
לענייני אילנה בתיה קרסל ד"ר

רחוב המלאכה 9
לוד 71520
טל. 0523286269
פקס. 08-9152280

office@tzohar.org.il
www.tzohar.org.il

אסורה אפוא הן מפאת הפגיעה בפרטיות הזולת, הן מפאת הגבלת האדם משימוש חופשי במרחב האישי שלו.¹⁵

4.3 גביית משכון

התורה אוסרת על מלווה, או על שליח בית הדין, להיכנס לביתו של הלווה כדי לגבות ממנו משכון בעבור הלוואה (לאחר שכבר ניתנה הלוואה). במצב כזה, על האדם להמתין מחוץ לביתו של הלווה, כדי שהלה יוציא אליו את המשכון.¹⁶

5.3 היתר לפגיעה בפרטיות

ההלכה קובעת כי במקרים מסוימים מותר להיחשף לעולמו הפרטי של הזולת, ללא ידיעתו, כדלקמן.

1.5.3 תועלת אישית: לדעת חלק מהפוסקים, האיסור להיכנס לביתו של הלווה מוגבל רק לגבי לקיחת משכון; אולם כשמדובר בגביית החוב, רשאי המלווה לבקש משליח בית הדין להיכנס לביתו של הלווה ולקבל את כספו בדרך זו, וכך נפסק גם להלכה.¹⁷ אין ספק כי בכניסה לביתו של הלווה נחשפים ענייניו האישיים גם מעבר לצורך גביית החוב, ובכל זאת הדבר מותר אף שמדובר בתועלת אישית של המלווה. בדומה לכך, התירו הפוסקים לאדם לפתוח מכתב של חברו כאשר ייתכן כי גילוי המידע שבמכתב יאפשר לאדם להינצל מנזק כלשהו.¹⁸ נראה שיסודו של דין זה מצוי בהוראה הכללית כי מותר לאדם לעשות דין לעצמו, בלא להיזקק לבית הדין, כאשר ברור שהצדק עימו, וזאת אף במחיר פגיעה מסוימת בזולת. אכן, היתר זה מוגבל בסייגים שונים.¹⁹

2.5.3 תועלת חברתית: ההלכה קובעת כי לצורך הפללת מסיתים לעבודה זרה, יש להכמין עדים בסתר כדי שיעידו על מעשי המסיתים ויביאום לדין.²⁰ לגבי עבריינים אחרים לא נאמרה הוראה זו לכתחילה בתורת חובה, אולם הדבר מותר בהחלט.²¹ אין ספק כי עדים מוכמנים עשויים לשמוע גם עניינים פרטיים שאינם נוגעים לעניין העבירה, ובכל זאת הדבר מותר לצורך תיקונה החברתית והמוסרי של החברה.

3.5.3 תועלת חינוכית: התלמוד מספר על כניסת תלמיד למקומות מוצנעים של רבו, ואף על שהיה במרחב אינטימי של רבו, כדי ללמוד ממנו הדרכות מוסריות חינוכיות.²² יש לנקוט משנהזהירות בהפקת לקחים ממעשה זה, אולם ניתן להסיק ממנו כי באופן עקרוני תועלת חינוכית עשויה להצדיק פגיעה בצנעת הפרט.

¹⁴ מסתבר שדין 'היזק שמיעה', כלומר כאשר שיחה פרטית נשמעת לאוזני זרים, הוא כדין 'היזק ראייה' אף מבחינה הלכתית, וכך עולה מדברי המאירי (בית הבחירה, בבא בתרא ב, א, ד"ה ומה שאמר), שהרי הטעם של החדירה לפרטיות קיים בשניהם. ראה: הרב שלמה דיכובסקי, 'האזנות סתר', תחומין, יא (תשנ"ג), עמ' 301; עמק המשפט, ג, כו; שו"ת שבט הקהתי, א, שטו. מחברים שונים (ראה: הרב אליעזר שנקולבסקי, 'האזנות סתר', המעין, לז (תשנ"ז), עמ' 47; חשוקי חמד בבא בתרא ד, א; עמק המשפט) דנו האם יש חולקים על דין זה (כפי שיכול להשתמע משר"ת הרא"ם, ח).

¹⁵ יסוד לדבר ישנו באיסור לשהות במרחב האינטימי של בני זוג, כך שנמנעת שיחה משוחררת ביניהם מחמת הבושה. ראה: עירובין סג, ב; ערוך השולחן, אר"ח, רמ, ג. אף אם זו אינה הלכה מחייבת, זוהי לכל הפחות הדרכה מוסרית (שו"ת יביע אומר, ב, י"ד, טז).

¹⁶ ראה: דברים כד, י-יא; בבא מציעא קיג, א; שו"ע, חר"מ, צז, ו.

¹⁷ ראה: רא"ש, בבא מציעא, ט, ו; שו"ע, חר"מ, צז, טו; וראה גם משנה תורה, הלכות מלווה ולווה, ב, ד.

¹⁸ ראה שו"ת חקקי לב, א, י"ד, מט. בעל שו"ת הלכות קטנות (א, קעג) החמיר בדבר, אולם נראה שטעמו הוא שניתן להפיק את התועלת גם בלי לקרוא את המכתב, כגון לקרועו או להשמידו. במקרה שאין מנוס מקריאת המידע, ייתכן שגם לדעתו יהיה מותר; וראה גם דברי הרב דיכובסקי, 'האזנות סתר', תחומין, יא (תשנ"ג), עמ' 301.

¹⁹ ראה: בבא קמא כז, ב; שו"ע, חר"מ, ד.

²⁰ משנה, סנהדרין ז, י; משנה תורה, הלכות עבודה זרה, ה, ג.

²¹ מנחת חינוך, מצווה תסב. ראה גם מאמרו של הרב שלמה דיכובסקי, 'האזנות סתר', תחומין, יא (תשנ"ג), עמ' 301-302.

²² ראה ברכות סב, א.

6.3. יסודות ההיתר למניעת פגיעה באחרים

כדי למנוע מאחרים נזק ופגיעה, מותר לחשוף מידע אישי על הזולת – ואף חובה לעשות זאת – בהסתמך על שתי מצוות: "לא תעמוד על דם רעך", והשבת אבידה.²³ הלכה זו נאמרה בקשר לאיסורי לשון הרע ורכילות החמורים,²⁴ וודאי שכוחה יפה לגבי פגיעה בצנעת הפרט הקלה יותר. אומנם בהרחבה זו יש מן החידוש שכן כאן – שלא כבדיני לשון הרע – ננקטת חדירה מכוונת ויזומה לעולמו הפרטי של הזולת; אולם כאמור לעיל ממקורות שונים עולה כי הדבר מותר לצורך תועלת מוצדקת. דין זה אמור בנזק מכל סוג – גופני,²⁵ ממוני,²⁶ או נפשי²⁷ – ובהתאם מותרת חדירה לפרטיות הזולת למניעת נזק מכל סוג; ובכלל זה האזנות סתר שנועדו להעמיד לדין עושי עוולה (ובפרט גורמי סיכון לכלל החברה).²⁸ יש לציין כי ממקורות ההלכה נראה כי חדירה לפרטיות מותרת גם לשם תועלת של אדם יחיד, ואף לשם מניעת הפסד ממוני בלבד; זאת בניגוד ללשון החוק לגבי האזנות סתר, שלפיו הדבר מותר רק לצורך ביטחוני-לאומי או חברתי.

7.3. סייגים

ההלכה מטילה כמה סייגים ומגבלות על ההיתר והחובה לפגוע בצנעת הפרט, אף כשהדבר נעשה לשם תכלית מוצדקת.²⁹ מבחינה עובדתית נדרשת ודאות כי אכן עלול להיגרם נזק של ממש, כי אין אפשרות למונעו באופן אחר, וכי הדיווח עשוי להביא תועלת.³⁰ מבחינה מעשית נדרשת הקפדה על חשיפה מדויקת, בשיעור הנדרש להסרת העוול בלבד.³¹ מבחינה אתית, על העושה כן להתכוון לשם תיקון ותועלת בלבד, ללא נגיעות ומניעים זרים של מציצנות וכדומה.³²

²³ משמעותן הרחבה של מצוות אלו היא החובה לעשות כל מאמץ והשתדלות, ובכלל זה גילוי סוד וסיפור דברי גנאי, כדי למנוע מהזולת נזקי גוף ורכוש (ראה: סנהדרין עג, א; שר"ע, ח"מ, רנט, ט; נתיבות המשפט, כח, א; ספר המצוות לרמב"ם, לא תעשה רצז; שר"ע, ח"מ, תכו, א; חפץ חיים, הלכות רכילות, ט, באר מים חיים, א). מצוות 'לא תעמוד על דם רעך' אף נסמכת בפסוק לאיסור 'לא תלך רכיל בעמך' (ויקרא יט, טז), וסמיכות זו נדרש כ'אל תלך רכיל בתנאי שאינך מתעלם מנזקי הזולת' (ראה: שר"ת יחווה דעת, ד, ס; שר"ת ציץ אליעזר, יג, פא; שם, טו, יג; שם, טז, ד; חפץ חיים, נספח להלכות רכילות, ו; מפרשי התורה על פסוק זה, כגון אור החיים והעמק דבר). כלשונו של בעל פתחי תשובה על אורח חיים (קנו): "בספרי המוסר האריכו בחומר איסור לשון הרע. ויש עוון גדול יותר מזה, וגם הוא מצוי ביותר, וזהו מי שמונע עצמו מלגלות אוזן חברו במקום שיש צורך להציל עשוק מיד עושקו, מפני שחושש לאיסור לשון הרע, ומונע את עצמו מלהודיע לחברו ולהזהירו בעוד מועד, מפני שחושב שהוא בכלל איסור לשון הרע, ובאמת שהנוהג כן גדול עונו מנשואו". במקרה של סכנת נפשות ממשית, חלה חובת הדיווח גם מדין 'רודף', שלפיו חובה להציל את הנרדף גם במחיר פגיעה ברודף שמסכן אותו, אף שהרודף אינו מתכוון לכך (ראה: שר"ע, ח"מ, תכה, א-ב; ביאור הגר"א, שם, ס"ק יא).

²⁴ ראה בהקדמה לספר חפץ חיים בנוגע למניין מצוות עשה ולא תעשה הכלולות באיסורי לשון הרע ורכילות.

²⁵ רופא מחויב לגלות לרשויות על מטופל המבקש רישיון נהיגה אך סובל מליקוי או מחלה העלולים לפגוע בכושר הנהיגה שלו ולסכן אחרים; זאת למרות המחויבות היתרה של רופא לסודיות רפואית (ראה: שר"ת יחווה דעת, ד, ס; שר"ת ציץ אליעזר, יג, פא; שם, טו, יג; שם, טז, ד).

²⁶ רשב"ם, בבא בתרא לט, ב, ד"ה ומ"ד; שערי תשובה, ג, רכא; חפץ חיים, הלכות לשון הרע, י; שם, הלכות רכילות, ט ונספחיו). לכן יש להזהיר את הזולת מבעוד מועד מפני שותפות עסקית עם אדם החשוד בענייני ממון (שם).

²⁷ בעת הצעת שידוכין, חובה לגלות פגמים משמעותיים של אחד הצדדים כאשר ייגרם מהם סבל וצער לצד השני בחיי הנישואין (ראה: שר"ת חלקת יעקב, אה"ע, עט; שר"ת יחווה דעת, ד, ס; שר"ת ציץ אליעזר, יג, פא; שם, טו, יג; שם, טז, ד). אולם חובה להבחין בין פגם מהותי לבין חסרונות שונים (חפץ חיים, נספח להלכות רכילות, ציור שלישי).

²⁸ מסתבר שבכל הנוגע לפושעים המזיקים לחברה, המאמץ המשטרתי להביא להעמדתם לדין אינו רשות בלבד אלא חובה (כמו בהיתר לפרסום מידע אישי). כך עולה גם מדברי הרמב"ם (משנה תורה, הלכות סנהדרין, א, א): "מצות עשה של תורה למנות שופטים ושוטרים וכו'. שוטרים אלו בעלי מקל ורצועה וכו' המסבין בשווקים וברחובות ועל החנויות וכו' וכל מעשיהם ע"פ הדיינים, וכל שיראו בו עוות דבר מביאין אותו לבית דין ודנין אותו כפי רשעו". כיוון שאיסורים חמורים – כלשון הרע וביוש פומבי – הופכים לחובה בנסיבות אלו, קל וחומר שהוא הדין ביחס לאיסור האזנות סתר החמור-פחות.

²⁹ ראה: חפץ חיים, הלכות לשון הרע, י; שם, הלכות רכילות, ט, בעיקר סעיפים א-ב). יסודן של הלכות אלו באיסורי לשון הרע ורכילות החמורים, ובוודאי כוחם יפה גם לגבי פגיעה בצנעת הפרט. השווה גם ללשון חוק יסודי: כבוד האדם וחירותו, סעיף 8; חוק זכויות החולה, תשנ"ו-1996, סעיף 20(ב).

³⁰ לצורך הצלה מנזק אין הכרח ברמת ודאות מוחלטת; ראה חפץ חיים, הלכות רכילות, ט, באר מים חיים, ט).

³¹ הגבלות אלו מתפרטות לכמה סייגים, כפי שמבאר בהרחבה החפץ חיים (הלכות לשון הרע, י, א; הלכות רכילות, ט, ב ונספחיו). כללים אלה נאמרו אומנם ביחס לאיסורי לשון הרע ורכילות, ובוודאי כוחם יפה גם ביחס לאיסור גילוי סוד הקליוותר. מאידך גיסא,

ארגון רבני צהר
היהדות של כולנו

צהר לאתיקה

לענין איילה בתיה קרסל ד"ר

רחוב המלאכה 9

לוד 71520

טל. 0523286269

פקס. 08-9152280

office@tzohar.org.il

www.tzohar.org.il

ארגון רבני צהר
היהדות של כולנו

צהר לאתיקה

לענין איילה בתיה קרסל ד"ר

רחוב המלאכה 9

לוד 71520

טל. 0523286269

פקס. 08-9152280

office@tzohar.org.il

www.tzohar.org.il

8.3. איזון

למעשה יש להפעיל שיקול דעת מיטבי בהערכת מידת הפגיעה והנזק העלולים להיגרם כתוצאה מהצנעת המידע, ובהערכת מידת הוודאות של הפגיעה בזולת לעומת הסכנה לאחרים.³³ ברירת המחדל היא שפגיעה בפרטיות אסורה; ולפיכך על המוסר לאחרים מידע אישי של זולתו מוטלת האחריות לוודא, ככל שידו מגעת, כי אכן ישנה הצדקה ברורה לכך. הגבלות ושיקולים אלה יוצרים את האיזון הנדרש בדילמה האתית שלפנינו, ומביאים לידי ביטוי את הערכים והצרכים השונים שביסוד שני קרני הדילמה.

4. מסקנות

1.4. היהדות רואה ערך חשוב בצנעת הפרט; הדבר מתבטא בהלכות מפורטות ומגוונות וכן בעקרונה של אהבת הזולת.

2.4. חשיפת מידע אישי של הזולת היא פגיעה בפרטיות שההלכה מזהירה מפניה.

3.4. כדי להביא תועלת, מותר – ולעיתים אף חובה – לחשוף מידע אישי של הזולת ואף לחדור לעולמו האישי; בפרט כשמדובר בתועלת לחברה כולה, בביעור שחיתות וכדומה.

4.4. הוראה זו מוגבלת לפי מידת ההכרח שבה ובהתאם לכמה סייגים מפורטים: א. יש לוודא כי המידע והחשש מבוססים, כי חשיפת המידע תביא תועלת, וכי אין אפשרות להשיג את התועלת בדרך שונה; ב. יש לחשוף מידע פרטי רק במידה הנדרשת לצורך מניעת העוול; ג. יש לפעול מתוך כוונה נקייה ולשם תיקון העוול.

אין בידינו להרחיב את גבולות ההיתר אף כשמדובר רק בגילוי סוד, בפרט משום שגם הסברה הפשוטה תומכת בהם; וזאת כפי העולה מדברי החפץ חיים עצמו (בבאר מים חיים) שכתב כי חלק מהסייגים השונים יסודם בסברה ולא במקור מפורש.

³² תנאי זה מתייחד בכך שאינו מתייחס למישור העובדתי-מעשי אלא לדברים המסורים לליבו של אדם. עם זאת, לדברי החפץ חיים (הלכות לשון הרע, י, יד) דווקא זהו התנאי העיקרי שעליו מיוסד ההיתר. מכאן יש ללמוד כי גילוי סוד וסיפור לשון הרע לתועלת אינם נחשבים למעשה אסור הנעשה לשם מטרה נעלה (בבחינת 'מטרה המקדשת את האמצעים') אלא למעשה מותר ואף למצווה; ולפיכך כוונת הלב הכרחית כאן, היות שרק מחשבת האדם יכולה להגדיר את טיבו של המעשה ואין די בנסיבות העובדתיות כשלעצמן – מעין דברי של ר' אלחנן וסרמן "כל האיסורין שבין אדם לחברו אינן איסורין, אלא דרך קלקול והשחתה שלא לצורך" (קובץ הערות, ע, א). ראה עוד: מנחת אשר, ויקרא מא, ג; מרפא לשון, ד, עמ' 7.

³³ ראה: שם; שו"ת יחווה דעת, ד, ס; פסקי דין רבניים, ה, עמ' 150; שו"ת באהלה של תורה, א, עט.

